

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อ โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดตราด ปี 2549 สามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 ในเรื่องต่อไปนี้

1.1.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1.2 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการฯ

1.1.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการฯ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดตราด ปี 2549 ใน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตราด อำเภอเขาสมิง และอำเภอบ่อไร่ รวมทั้งหมด 654 ราย

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 248 คน คิดเป็นร้อยละ 37.92 ของประชากร สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จากประชากรทุกอำเภอ

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างที่มีคำถามทั้ง ปลายปิดและปลายเปิด เก็บรวบรวมได้จำนวนทั้งหมด 248 คน คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48.56 ปี จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา มีอาชีพที่สร้าง

รายได้หลักจากอาชีพเกษตรกรรม จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.24 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในภาคเกษตรเฉลี่ย 2.44 คนต่อครัวเรือน

การใช้พื้นที่ทำการเกษตร พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 37.58 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำสวนเฉลี่ย 30.38 ไร่ พื้นที่ทำนาเฉลี่ย 0.64 ไร่ พื้นที่ทำไร่เฉลี่ย 0.66 ไร่ และพื้นที่ปลูกสัตว์/เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ย 5.90 ไร่ ส่วนใหญ่มีการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ว่างเปล่าและปลูกในลักษณะพืชเดี่ยว

เกษตรกรได้รับพันธุ์ปาล์มน้ำมันเฉลี่ยรายละ 208.69 ต้น มีการตายหรือเสียหายเฉลี่ย 17 ต้น และมีพื้นที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 9.45 ไร่/ราย เกษตรกรส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลโครงการจากเกษตรตำบล (นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล) ได้รับการตรวจเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ภาคสนามเฉลี่ย 2.83 ครั้ง เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพปาล์มน้ำมัน และรับรู้เรื่องแหล่งเงินกู้ที่โครงการจัดหาให้ แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้กู้เงินจากแหล่งเงินกู้ของโครงการ มีเกษตรกรกู้เงินทั้งสิ้น 22 ราย ส่วนใหญ่กู้เงินในช่วง 20,001-100,000 บาท

1.3.2 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม ปรากฏผลดังนี้

กิจกรรมการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมโครงการเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากทั้ง 6 ประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น และเกษตรกรเห็นด้วยในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น

กิจกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ในภาพรวมโครงการเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากทั้ง 6 ประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น และเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น

กิจกรรมการอบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยี ในภาพรวมโครงการเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก หากพิจารณาในทุกด้านพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน

ด้านเนื้อหาวิชาการ เมื่อพิจารณาจากทั้ง 5 ประเด็น พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น และ เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น

ด้านสื่อและกิจกรรมฝึกอบรม เมื่อพิจารณาจากทั้ง 5 ประเด็น พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก 2 ประเด็นและ เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลางจำนวน 3 ประเด็น

ด้านสถานที่ เมื่อพิจารณาจากทั้ง 4 ประเด็น พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น

ด้านระยะเวลา เมื่อพิจารณาจากทั้ง 3 ประเด็น พบว่าพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากจำนวน 1 ประเด็น และเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น

กิจกรรมการสนับสนุนค้ำประกันน้ำดื่ม ในภาพรวมโครงการ เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากทั้ง 7 ประเด็น พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

กิจกรรมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม ในภาพรวมโครงการ เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากทั้ง 7 ประเด็น พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น และเกษตรกรเห็นด้วยในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น

กิจกรรมการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ในภาพรวมโครงการ เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากทั้ง 8 ประเด็น พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น และเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น

กิจกรรมการสนับสนุนเงินทุน ในภาพรวมกิจกรรม เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากทั้ง 7 ประเด็น พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549

เกษตรกรส่วนใหญ่ระบุว่า การรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง กลุ่มไม่ได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สมาชิกไม่ได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่ม และระบุว่าจำนวนเจ้าหน้าที่ภาคสนามน้อยเกินไป เกษตรกรเกือบครึ่งระบุว่า ช่องทางการประชาสัมพันธ์น้อยเกินไป เกษตรกรน้อยกว่าครึ่งหนึ่งระบุว่า การประชาสัมพันธ์โครงการน้อยเกินไป การประชาสัมพันธ์เรื่องแหล่งเงินทุนผู้เกษตรกรไม่ทั่วถึง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่เอื้อประโยชน์แก่เกษตรกร ไม่สามารถปฏิบัติตามวงเงินที่ต้องการใช้ ไม่ได้รับสิทธิพิเศษจากการเป็นสมาชิก โครงการ สมาชิกไม่เข้าใจบทบาทของการรวมกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ภาคสนามตรวจเยี่ยมไม่ทั่วถึง เกษตรกรหนึ่งในสามระบุว่า เกณฑ์การคัดเลือกมีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน เกณฑ์การคัดเลือกไม่เหมาะสม การชี้แจงเกณฑ์การคัดเลือกไม่ทั่วถึง การประชาสัมพันธ์โครงการไม่ทั่วถึง การประชาสัมพันธ์โครงการไม่ชัดเจน

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกือบหนึ่งในสี่ เสนอแนะว่า ควรมีการดำเนินการ โครงการอื่นและเกษตรกรส่วนน้อย เสนอแนะว่า ควรมีการก่อสร้างโรงงานแปรรูปปาล์มน้ำมัน ควรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตกระจายอย่างทั่วถึง ควรมีการประกันราคาผลผลิตปาล์ม

น้ำมัน ควรมีการติดตามตรวจเยี่ยมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพิ่มเติมและกฎเกณฑ์ การคัดเลือกเกษตรกรควรเปิดกว้าง

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ความคิดเห็นของเกษตรกร ต่อโครงการฯ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 มีสิ่งที่ควรอภิปรายดังนี้

2.1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.56 ปี มีอาชีพที่สร้างรายได้หลักจากอาชีพเกษตรกรรม จากอายุของเกษตรกร ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่จะมีอายุมากและเป็นเพศชาย อาจเป็นผลมาจากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนมากเป็นหัวหน้าครอบครัวซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจใช้ประโยชน์ที่ดิน นอกจากนี้ยังพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้เพียงระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาความรู้ อุปสรรคในการเรียนรู้ รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้ในการผลิตของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งกานต์ ไชยอ้อย (2548 : 90) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนเกษตรกรข้าวในจังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 48.6 ปี มากกว่าสามในสี่จบชั้นประถมศึกษา และสอดคล้องกับการประเมินผล โครงการของสำนักงานจังหวัดตราด (2549 : 6) ที่ได้ทำการประเมินประสิทธิผล โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด พบว่าโดยส่วนมากมีประชาชนเข้าร่วมปลูกปาล์มน้ำมันเป็นผู้ชาย มีอายุระหว่าง 40 – 49 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา และส่วนน้อยไม่ได้รับการศึกษา

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่มีอาชีพที่สร้างรายได้หลักคืออาชีพเกษตรกรรม มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.24 คน และมีสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในภาคเกษตรเฉลี่ย 2.44 คน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรชัย มีทอง (2545: 49) ที่ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้ ปี 2545 ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.5 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีพื้นฐานในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ด้วย ครอบครัวของเกษตรกรเป็นครอบครัวใหญ่และมีสมาชิกในครัวเรือนเป็นแรงงานในภาคเกษตร ซึ่งอาจจะส่งผลดีต่อการดำเนินการ โครงการให้ประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และมีแรงงานเพียงพอที่จะบริหารจัดการพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมโครงการ

เกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการฯ มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 37.58 ไร่ มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ส่วนใหญ่โดยการทำสวน ลักษณะการใช้พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ว่างเปล่า และมีการปลูกปาล์มน้ำมันในลักษณะเป็นพืชเชิงเดี่ยว จะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการมีพื้นที่การเกษตรค่อนข้างมาก และใช้พื้นที่ว่างเปล่าในการปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินไม่เต็มที่ การดำเนินการโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 มีส่วนช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจใช้ประโยชน์ในที่ดินว่างเปล่า

เกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการมีพื้นที่เข้าร่วม โครงการเฉลี่ย 9.49 ไร่ ได้รับต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 208.69 ต้น ตามหรือเสียหายเฉลี่ย 17 ต้น และรับทราบข้อมูลโครงการมาจากเกษตรตำบล (นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล) เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรตำบลเป็นช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้เกษตรกรรับทราบได้อย่างกว้างขวาง และเกษตรกรได้รับการตรวจเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ภาคสนามเฉลี่ย 2.83 ครั้ง เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพปาล์มน้ำมันที่จัดตั้งขึ้น

เกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการเกือบทั้งหมดรับรู้เรื่องแหล่งเงินกู้ที่โครงการจัดหาให้ แต่เกือบทั้งหมดไม่ได้กู้เงินจากแหล่งเงินกู้นี้ โดยมีวงเงินกู้เฉลี่ย 7,653 บาท จะเห็นได้ว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดรับทราบเรื่องแหล่งเงินกู้ แต่ไม่ได้ทำการกู้ มีเพียงส่วนน้อยที่ทำการกู้ ซึ่งอาจเกิดจากโครงการได้สนับสนุนต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมันให้แก่เกษตรกร ทำให้มีต้นทุนการผลิตต่ำลง ความจำเป็นในการกู้เงินมาลงทุนจึงลดลงตาม

2.2 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละกิจกรรมพบว่า

2.2.1 กิจกรรมการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด ในประเด็นการชี้แจงหลักเกณฑ์การคัดเลือกของเจ้าหน้าที่ก่อนรับสมัคร พบว่า เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอ มีการจัดประชุมชี้แจงเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการก่อนให้เกษตรกรที่สนใจกรอกใบสมัคร ทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจในรายละเอียดของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่คณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ได้มอบหมายให้นายอำเภอและเกษตรอำเภอ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ แต่พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยระดับน้อย กับประเด็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต้องขึ้นทะเบียนแก้ไขปัญหาคาความยากจน (สย.) เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่า การกำหนดให้เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการต้องขึ้นทะเบียนแก้ไขปัญหาคาความยากจน (สย.) เป็นการปิดโอกาสของเกษตรกรส่วนหนึ่งที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ ควรเปิดกว้างให้เกษตรกรทุกคน สามารถสมัครเข้าร่วม

โครงการ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ประเด็น กฎเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรควรเปิดกว้าง

2.2.2 กิจกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการ ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเกษตรอำเภอ เนื่องจากสำนักงานเกษตรอำเภอ มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในพื้นที่รับทราบและรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด และสอดคล้องกับข้อมูลที่ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลโครงการจากเกษตรตำบล (นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล) และสอดคล้องกับการประเมินผลโครงการของสำนักงานจังหวัดตราด (2549 : 7) ที่ได้ทำการประเมินประสิทธิผลโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด พบว่า ประชาชนส่วนมากได้รับทราบหรือได้ยินชื่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจากส่วนราชการ

2.2.3 กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากในด้านระยะเวลา โดยเฉพาะในประเด็นการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นระยะ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการมากยิ่งขึ้น เนื่องจากจะได้นำปัญหาที่พบจากการปลูกปาล์มและการจัดการในพื้นที่มาสอบถามกับวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ประเด็นควรมีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีเพิ่มเติม

2.2.4 กิจกรรมสนับสนุนต้นทุนผู้ปลาน้ำมัน เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากที่สุด ในประเด็นจำนวนของต้นทุนผู้ปลาน้ำมัน (22 ต้น/ไร่) ที่ได้รับ อายุของต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมัน ขนาดของต้นปาล์มน้ำมันที่ได้รับ และต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ได้รับมีคุณภาพตรงกับความต้องการ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญต่อเกษตรกร ดังนั้นคุณภาพของต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมันจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการของโครงการที่จะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมัน ณ แหล่งผลิต โดยแหล่งผลิตจะต้องได้รับการรับรองพันธุ์จากกรมวิชาการเกษตร อีกทั้งยังมีการกำหนดคุณลักษณะของต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่จัดซื้อให้มีคุณภาพและถูกต้องหลักวิชาการ

เกษตรกรยังเห็นด้วยระดับมากที่สุดในเรื่องระยะทางของสถานที่รับมอบต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมัน ความสะดวกของสถานที่รับมอบต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมัน และต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ได้รับมอบยังอยู่ในสภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการบริหารโครงการที่จะให้เกษตรกรได้รับความสะดวกในการรับต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมัน จึงมีเงื่อนไขในเรื่องการส่งมอบพันธุ์ปาล์มน้ำมันให้แก่เกษตรกร เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาให้ผู้ชนะการประมูลขายพันธุ์ปาล์มน้ำมันปฏิบัติตาม

2.2.5 กิจกรรมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม เกษตรกรเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นจำนวนของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม 1 คน ต่ออำเภอ ซึ่งเกษตรกรเห็นว่า เป็นจำนวนที่น้อยเกินไป ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับปัญหาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ สองในสามที่เสนอว่าจำนวนเจ้าหน้าที่ภาคสนามน้อยเกินไป ซึ่งจำนวนเจ้าหน้าที่ภาคสนามที่น้อยเกินไปอาจไม่ตอบสนองต่อข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เสนอว่าควรมีการติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

2.2.6 กิจกรรมการส่งเสริมการรวมกลุ่ม เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นการชี้แจงให้เห็นประโยชน์จากการจัดตั้งกลุ่มของเจ้าหน้าที่ ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด มีนโยบายให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มปรับปรุงคุณภาพปาล์มน้ำมันในแต่ละตำบล เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์ในอนาคต ซึ่งมีผลประจักษ์คือกลุ่มปรับปรุงคุณภาพปาล์มน้ำมันจำนวน 18 กลุ่ม ใน 3 อำเภอ ที่ได้ดำเนินการโครงการ โดยการชี้แจงเรื่องการรวมกลุ่ม เป็นหนึ่งในหลักสูตรที่เจ้าหน้าที่ต้องชี้แจงให้เกษตรกรรับทราบในการฝึกอบรมเกษตรกรและต้องดำเนินการจัดตั้งกลุ่มต่อไป

2.2.7 กิจกรรมการสนับสนุนเงินทุน เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นความเหมาะสมของแหล่งเงินทุนที่โครงการจัดหาให้ เนื่องจากแหล่งเงินทุนที่โครงการจัดหาให้หลักคือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารออมสิน ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นลูกค้าของ 2 ธนาคารนี้ โดยธนาคารทั้งสองแห่งมีสาขาอยู่ทั้งในอำเภอเมือง และอำเภอเขาสมิง เมื่อเกษตรกรเข้าร่วมโครงการไปรับขอบริการจะทำให้ได้รับความสะดวกและลดความยุ่งยากในการทำธุรกรรม ต่าง ๆ ลงได้

2.2.8 สรุปความคิดเห็นของเกษตรกร

จากการศึกษาในครั้งนี้สรุปได้ว่า กิจกรรมการสนับสนุนต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมันจำนวน 22 ต้น/ไร่ นั้น เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด เพราะเป็นสิ่งจูงใจให้เกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการ และลดต้นทุนในการลงทุนของเกษตรกร แต่ยังมีกิจกรรมการส่งเสริมการรวมกลุ่มที่เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่ากลุ่มที่จัดตั้งขึ้น ไม่มีการประชุมหรือทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และคณะกรรมการกลุ่มที่เลือกมานั้นทำหน้าที่และมีบทบาทต่อกลุ่มน้อย กิจกรรมการคัดเลือกเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยเฉพาะในประเด็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต้องขึ้นทะเบียนแก้ไขปัญหาความยากจน (สย.) เกษตรกรเห็นด้วยระดับน้อย เนื่องจากเห็นว่ากฎเกณฑ์สำหรับโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน การเปิดกว้างสำหรับเกษตรกร

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 จากการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของเกษตรกร พบว่า ปัญหาสำคัญที่เกิด

ขึ้นกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ คือ การรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง ซึ่งอาจเกิดจากกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่มใหม่ ไม่มีการประชุมหรือทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งคณะกรรมการกลุ่มที่คัดเลือกมายังทำหน้าที่และมีบทบาทต่อกลุ่มน้อย ซึ่งควรส่งเสริมให้กลุ่มมีการประชุมและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และอีกปัญหาที่เกษตรกรให้ความสำคัญคือ จำนวนเจ้าหน้าที่ภาคสนามน้อยเกินไป โดยเกษตรกรเห็นว่าจำนวนเจ้าหน้าที่ภาคสนามของโครงการที่ตั้งไว้ 1 คนต่ออำเภอ เป็นจำนวนที่น้อยเกินไป ควรมีการเพิ่มเจ้าหน้าที่ภาคสนามเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่สูงขึ้น ซึ่งการที่จำนวนเจ้าหน้าที่ภาคสนามน้อยเกินไป ส่งผลให้การติดตามตรวจสอบแปลงเกษตรกรไม่ทั่วถึง ปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเห็นว่า ช่องทางการประชาสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์โครงการน้อยเกินไป ควรปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมและทั่วถึงเกษตรกร เพื่อเกษตรกรจะได้มีความเข้าใจในเนื้อหาของโครงการอย่างถูกต้องและทั่วถึง ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนเงินทุน เกษตรกรเห็นว่า การประชาสัมพันธ์สู่เกษตรกรยังไม่ทั่วถึง โดยเกษตรกรส่วนใหญ่รับทราบว่า โครงการจัดหาแหล่งเงินทุน คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารออมสิน เป็นแหล่งเงินทุนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ แต่ไม่ทราบรายละเอียดและหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดในการกู้เงิน จึงเกิดความไม่แน่ใจและไม่ได้ดำเนินการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนที่โครงการจัดหาให้

สำหรับข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการนี้ พบว่าเกษตรกรเสนอให้ควรมีการดำเนินการ โครงการอีก โดยมีกฎเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรที่ควรเปิดกว้าง เนื่องจากเกษตรกรยังมีความต้องการที่จะสมัครเข้าร่วม โครงการอีก เกษตรกรเห็นว่าควรให้มีการติดตามตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง และควรมีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีเพิ่มเติมแก่เกษตรกร

สำหรับข้อเสนอแนะอื่น ๆ พบว่า เกษตรกรเสนอแนะว่าควรมีการก่อสร้าง โรงงานแปรรูปน้ำมันปาล์มในพื้นที่ และควรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตกระจายไปตามจุดต่าง ๆ อย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านการตลาดในอนาคต รวมทั้งควรมีการประกันราคาผลผลิตปาล์มน้ำมัน เพื่อป้องกันปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำในอนาคต

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย ได้จำแนกเป็น 2 ส่วนคือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 พบว่า มีบางส่วนที่ควรนำไปปรับใช้ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ และบางส่วนควรนำไปทบทวน ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัยที่ควรนำไปปรับใช้ในการดำเนินงาน

1) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ โดยเฉพาะการสนับสนุนค้ำพันธุ์ปาล์มน้ำมัน และจัดส่งให้เกษตรกรตามจุดต่าง ๆ ในพื้นที่ เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจสมัครเข้าร่วมโครงการ โดยทางโครงการได้ดำเนินการจัดหาค้ำพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่มีคุณภาพและได้รับการตรวจรับรองพันธุ์จากกรมวิชาการเกษตร ซึ่งพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่มีคุณภาพถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการผลิตของเกษตรกร และเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ

2) การประชาสัมพันธ์โครงการ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ เห็นด้วยระดับมาก ในกิจกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการ ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้โครงการประสบความสำเร็จ ถือเป็นช่องทางหนึ่งที่หน่วยงาน ต่าง ๆ สามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ ในกิจกรรมการส่งเสริมการเกษตรหรือการดำเนินงานโครงการอื่น ๆ

3) การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นระยะ เป็นสิ่งที่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ เห็นด้วยมากที่สุด เพราะจะช่วยให้เกษตรกรมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการยิ่งขึ้น เนื่องจากได้ทำความรู้ไปทดลองให้ในสวน และเมื่อเกิดปัญหาด้านการผลิตจะมีเวทีให้เกษตรกรได้ซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าหน้าที่ นักวิชาการและเพื่อนเกษตรกรด้วยกัน จึงถือว่าเป็นวิธีการที่ควรนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานโครงการอื่น ๆ

4) ภัยธรรมชาติและศัตรูพืชระบาด เป็นปัจจัยภายนอกที่สามารถเกิดขึ้นได้ในกระบวนการส่งเสริมการเกษตร ควรนำข้อมูลและแนวโน้มอาจเกิดภัยธรรมชาติหรือภัยการระบาดของศัตรูพืชมาเป็นข้อมูลกระบวนการวางแผนโครงการส่งเสริมการเกษตรอื่น ๆ

3.1.2 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัยในส่วนที่ควรนำไปทบทวน

1) จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรบางส่วนไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพปาล์มน้ำมันที่จัดตั้งขึ้น เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าการรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง กลุ่ม

ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรยังไม่เห็นประโยชน์จากการรวมกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นอาจจะไม่ได้มาจากความต้องการอย่างแท้จริงของเกษตรกร หรือมาจากความต้องการแก้ไขปัญหาร่วมกันของเกษตรกร ทำให้การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการผลิตของเกษตรกรในอนาคตเป็นไปได้ยาก จึงควรมีการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการรวมกลุ่มที่เป็นรูปธรรม และเกิดประโยชน์ต่อสมาชิก

2) การพัฒนาเกษตรกรอาสา เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าจำนวนเจ้าหน้าที่ภาคสนามน้อยเกินไป ซึ่งหากโครงการไม่สามารถเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ภาคสนาม เพื่อปฏิบัติงานได้ ควรมีการพัฒนาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้เป็นเกษตรกรอาสา เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือโครงการในการดำเนินการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันของสมาชิก

3) การพัฒนาด้านการตลาด เกษตรกรจำนวนมากให้ความสำคัญกับเรื่องของ การตลาดและแหล่งรับซื้อผลผลิต เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่เกษตรกรให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร จึงควรมีข้อมูลใน ด้านตลาดให้แก่เกษตรกรเพื่อประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

4) เกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรเห็นว่าเกณฑ์การ คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยเฉพาะประเด็น เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต้องขึ้นทะเบียน แก้ไขปัญหาความยากจน (สข.) ไม่เปิดกว้าง ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งมาจากนโยบายในการแก้ไขปัญหา ความยากจนของรัฐบาลและจังหวัด ที่ต้องการให้การสงเคราะห์เกษตรกรที่มีความยากจน ควบคู่ไป กับนโยบายการเพิ่มพื้นที่การปลูกปาล์มน้ำมัน แต่ในขณะเดียวกันเกษตรกร โดยทั่วไปยังไม่เข้าใจใน วัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงคิดว่าภาครัฐมีการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยการให้ต้นพันธุ์ปาล์ม น้ำมันฟรี ซึ่งไม่ใช่รูปแบบของการส่งเสริมการเกษตร แต่เป็นรูปแบบของการสงเคราะห์ จึงควรมี การชี้แจงเหตุผลความจำเป็นให้เกษตรกรทั่วไปเข้าใจ

5) การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ทั้งในเรื่องการประชาสัมพันธ์โครงการ หลักเกณฑ์ของโครงการและเรื่องแหล่งเงินทุน ทำให้เกษตรกรจำนวนหนึ่งไม่รับทราบข้อมูล ควรมี การเพิ่มช่องทางและรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกษตรกรรับทราบอย่างทั่วถึงและถูกต้อง ทั้งอาจจะในช่องทางเดิมที่มีอยู่แล้วและช่องทางใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพ

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า การประชาสัมพันธ์โครงการ โดยเกษตรกร ตำบล (นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล) เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพจึงควรทำการศึกษา รูปแบบและวิธีการประชาสัมพันธ์โครงการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่จังหวัดตราด

3.2.2 ควรศึกษาความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต
ว่าเกษตรกรมีความต้องการได้รับการสนับสนุนเทคโนโลยีหรือวิชาการอะไรที่จะช่วยให้การผลิต
ปาล์มน้ำมันของเกษตรกรมีประสิทธิภาพ